

ПРИКЛАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА В УКРАЇНІ

Куліков А.І., к.держ.упр.

Буковинський державний фінансово-економічний університет

У статті наведено приклади успішної реалізації проєктів державно-приватного партнерства в Україні у сфері теплопостачання, водопостачання, реконструкції об'єктів соціальної інфраструктури. Окрему увагу приділено дослідженню проблем, які виникають на підприємствах у процесі реалізації цих проєктів.

Важливість державно-приватного партнерства для України обумовлюється широким економічним потенціалом застосування даних механізмів та можливостями, які вони надають. Потреби в інвестиціях у сектори теплопостачання та водопостачання в Україні набагато перевищують наявні можливості муніципалітетів, уряду, донорських організацій. Інвестиції приватного сектору необхідні для того, щоб принести капітал і комерційну практику, що потрібні для відновлення і модернізації систем і покращення якості послуг, що надаються споживачам.

У відповідності до чинного законодавства, приватизації не підлягають об'єкти інженерної інфраструктури та благоустрою міст, включаючи мережі, споруди, устаткування, які пов'язані з постачанням споживачам води, газу, тепла, а також відведенням і очищенням стічних вод.

У галузі теплопостачання та водопостачання використовують декілька форм участі приватного сектору, в тому числі концесію та оренду об'єктів комунальної власності. Так, наприклад у м. Чернігів дві приватні компанії забезпечують місто теплом на основі договорів оренди: ТОВ "Технова" та ВАТ "Теплокомуненерго" [1].

У 2006 р. компанія ContourGlobal разом з місцевою владою м. Краматорськ створили нову компанію – ТОВ "Краматорськтеплоенерго" (КТЕ), яка орендує у міста енергогенеруюче обладнання теплоелектроцентралі потужністю 150 мВт строком до 50 років. Ця ТЕЦ, управління якою здійснює компанія ContourGlobal, постачає електричну та теплову енергію населенню та основним промисловим підприємствам міста Краматорськ.

В цілому у 2007-2009 рр. інвестиції в Краматорську ТЕЦ склали 20 млн. дол. США. Протягом цього часу була виконана повномасштабна реконструкція та модернізація основного і допоміжного обладнання Краматорської ТЕЦ.

У 2006 р. у м. Кіровоград цілісний майновий комплекс комунального підприємства “Кіровоградводоканал” був наданий в оренду на 49 років ТОВ “Водне господарство”. За час роботи ТОВ “Водне господарство” впродовж 2006-2008 років фінансово-економічні показники підприємства погіршуються. Головною причиною різкого погіршення фінансового стану підприємства була невідповідність тарифів на послуги з водопостачання та водовідведення, що призвело до додаткових збитків майже на 2 млн. грн.

Основні проблеми на підприємстві: умови вкладення інвестицій у розвиток водопровідно-каналізаційного господарства м. Кіровограда договором оренди не передбачено; невідповідність затверджених тарифів собівартості послуг; зношеність основних фондів, висока енергоємність та ресурсовитратність у виробничих процесах централізованого питного водопостачання та водовідведення.

Багато муніципалітетів зацікавлені у залученні приватного сектору у житлово-комунальний сектор на основі концесійних договорів.

У сфері комунальної теплоенергетики на сьогодні в концесію переданий один цілісний майновий комплекс у м. Артемівськ – МКП “Артемівськтепломережа” терміном на 40 років.

У ході оголошеного та проведеного конкурсу був визначений переможець – литовська компанія “Енергіја”, що зареєструвала на території України підприємство ТОВ “Артемівськенергія”. В 2007 р. з ТОВ “Артемівськенергія” був підписаний договір про передачу цілісного майнового комплексу МКП “Артемівськтепломережа” в концесію.

Передача у концесію не надає право власності на майно концесіонеру, власником майна, переданого у концесію, залишається територіальна громада.

У перші три роки заплановано освоїти 25,1 млн. грн. інвестицій, які будуть спрямовані на виконання наступних заходів: розрахунок гідравліки тепломереж і створення плану оптимізації тепломереж і котелень; автоматизацію котелень; реконструкцію трас і оптимізацію неефективних котелень; поновлення централізованої подачі гарячого водопостачання (відсутнє в місті понад 10 років); установку приладів обліку теплової енергії; установку теплових вузлів; заміну теплових трас на труби в пінополіуретані; впровадження енергозберігаючих технологій та інше.

До моменту передачі в концесію МКП “Артемівськтепломережа” мало заборгованість зі сплати податків та зборів як місцевого значення, так і державного, розстрочені податкові зобов'язання, а також заборгованість перед Пенсійним фондом України на загальну суму 6695,8 тис. грн. Вся сума заборгованості була сплачена концесіонером за рахунок концесійних платежів майбутніх періодів до моменту передачі МКП “Артемівськтепломережа” в концесію [3, с.73].

Прикладом використання концесійних угод в галузі водопостачання у м. Бердянськ є укладання концесійної угоди між власником майна – Бердянською міською радою та ТОВ “Чиста вода – Бердянськ” (концесіонер) у 2008 році про надання в управління майна цілісного майнового комплексу ДКП “Бердянський міськводоканал” терміном на 30 років

У відповідності до умов концесійного договору концесіонер зобов’язаний інвестувати в технічне переоснащення та реконструкцію мереж водопостачання та водовідведення не менше ніж 120 млн. грн. власних та запозичених коштів.

Не зважаючи на те, що передбачається повне покриття витрат, муніципалітет не підтримує підвищення тарифів із підвищенням витрат. Таким чином, підприємство функціонує у збиток і не має достатніх ресурсів для покриття операційних та інвестиційних витрат, оскільки споживачі покривають лише 80% витрат на водопостачання, водовідведення і очищення стічних вод.

У жовтні 2006 року Луганською обласною радою було прийнято рішення про передачу цілісного майнового комплексу ОКП “Компанія “Луганськвода” в концесію.

Зацікавленість щодо участі в концесійному конкурсі виявили 7 підприємств з України, Росії, Франції та Кіпру. Заявки на участь у конкурсі були представлені двома підприємствами. До встановленого законодавством строку конкурсна пропозиція надійшла лише від ТОВ “Луганськвода”, засновником якого є компанія “Росводоканал” м. Москва, яка і була визнана переможцем концесійного конкурсу. Наразі між концесіодавцем та концесіонером укладено договір про передачу цілісного майнового комплексу ОКП “Компанія “Луганськвода” в концесію на 25 років.

Зазначеним договором передбачено вкладення концесіонером інвестицій у розмірі 756,7 млн. грн., у тому числі 500,0 млн. грн. – протягом перших 5 років концесії (з них 30% – протягом перших двох років, а 70% – рівними частинами протягом наступних трьох років) та 256,7 млн. грн. – до 2032 року.

ТОВ “Луганськвода” підготовлена інвестиційна програма на 2008 рік, об’єм фінансування складає 21,0 млн. грн., якою передбачено виконання заходів, направлених на поліпшення системи обліку води, оновлення парку автотранспортної техніки, зниження енергоспоживання та зменшення наднормативних втрат води.

Основні проблеми на підприємстві: недосконалість договору концесії між Луганською обласною радою та ТОВ “Луганськвода”; зношеність основних фондів, висока енергоємність та ресурсовитратність у виробничих процесах централізованого питного водопостачання та водовідведення; необхідність проведення кваліфікованого технологічного та енергоаудиту підприємства.

Концесіонер зобов'язаний вкласти у водопровідно-каналізаційне господарство області 756,7 млн. грн., з яких 500 млн. грн. – у перші п'ять років. Оскільки зношення основних фондів підприємства становить близько 75%, для заміни мереж буде потрібно 5-7 років.

В Україні також вживаються зусилля щодо залучення приватного сектору до покращення та реконструкції об'єктів соціальної інфраструктури [3, с. 75].

Зокрема, наприкінці 2010 року Львівська облдержадміністрація передала в концесію терміном на 49 років замок XVII ст. – пам'ятку архітектури і містобудування національного значення у селі Старе Село Пустомитівського району Львівської області [2].

Учасникам концесійного конкурсу пропонувалось здійснити консервацію замку, виготовити проектно-кошторисну документацію реставрації та пристосування пам'ятки. Пропозиція претендента мала передбачити: проведення протиаварійних робіт; повний комплекс консерваційних робіт оборонних мурів; проведення ремонтно-реставраційних робіт по відновленню споруд комплексу із збереженням та відтворенням основної планувальної структури, фасадів замку; влаштування повного комплексу інженерних мереж та комунікацій.

У відповідності до плану робіт на період 2010-2015 років концесіонер до 2013 – відновити функціонально одну з веж, а до кінця 2015 року – ввести об'єкт в експлуатацію. Після відновлення, замок функціонуватиме як туристично-відпочинковий центр.

Замок у Старому Селі (XVII ст.) – пам'ятка архітектури національного значення. Він розташований у центрі села, котре відноситься до древніх поселень. Замок використовувався як оборонна споруда, тому неодноразово зазнавав руйнувань, але відбудовувався та зміцнювався. Пам'ятка займає територію 1,1 га, оточена товстими мурами і стінами висотою до 8 м. Раніше замок мав шість башт, проте зараз залишилися лише три. Найкраще збереглася східна вежа із вцілілими зубцями корони. Нині пам'ятка перебуває у незадовільному стані – необхідно провести термінові протиаварійні та ремонтно-реставраційні роботи.

Автономна Республіка Крим накопичила цікавий і позитивний досвід у підготовці та реалізації проектів публічно-приватного партнерства на основі концесійних договорів в різних секторах економіки. У 2008 році в шести районах – Сімферопольському, Сакському, Ленінському, Бахчисарайському, Кіровському і Білогірському реалізовувались проекти за 21 договорами концесії. У концесію надавались об'єкти комунального господарства, зокрема, послуги тепло- та водопостачання, водовідведення, утримання житлового фонду, послуги з вивезення твердих побутових відходів, а також сільські клуби (послуги з організації дозвілля). За період дії концесій до бюджетів сільських та селищних рад були залучені кошти інвесторів на суму більше 500 тис. грн.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що ДПП в Україні поки що не набуло великого поширення. До спільних причин невдач інфраструктурних проектів перш за все, треба віднести великі політичні ризики. Вони спричинені намаганням використання моделей ДПП у спробах отримання контролю над важливими інфраструктурними об'єктами, що призводить до виникнення опозицій до відповідних проектів. Інша негативна риса більшості проектів ДПП в Україні – брак досвіду щодо залучення приватного партнера до надання суспільних послуг. Такий інституційний досвід має накопичуватися державою та бути доступним зацікавленим органам влади на всіх рівнях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- 1.Офіційний сайт Чернігівської державної обласної адміністрації / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cg.gov.ua>.
- 2.Офіційний сайт Львівської державної обласної адміністрації / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.loda.gov.ua/ua/news/itm/2557>.
- 3.Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства: практичний посібник для органів місцевої влади та бізнесу / С. Грищенко – К., ФОП Москаленко О.М., 2011. – 140 с.

Матеріали надійшли 6 лютого 2013 р.